

KANSALLISUUSKYSYMYS OHJELMASSAMME

Puolueohjelman luonnoksessa me vaadimme tasavaltaa ja demokraattista perustuslakia, joka turvaa muun muassa „itsemääräämisoikeuden kaikille valtakunnan kokoonpanoon kuuluville kansakunnille”. Tällainen ohjelmavaatimus on tuntunut monesta riittämättömän selvältä ja 33. n:ossa, puhuessamme armenialaisten sosialidemokraattien manifestista, selitimme tämän pykälän merkitystä seuraavasti. Sosialidemokratia tulee aina taistelemaan jokaista sellaista yritystä vastaan, jonka tarkoituksena on väkivallan tai minkä hyvänsä muun epäoikeudenmukaisuuden tietä vaikuttaa ulkoapäin kansalliseen itsemääräämiseen. Mutta itsemääräämisvapauden puolesta käytävän taistelun ehdoton tunnustaminen ei ollenkaan velvoita meitä tukemaan jokikistä kansallisen itsemääräämisen vaatimusta. Proletariaatin puolueena sosialidemokratia asettaa positiiviseksi ja tärkeimmäksi tehtäväkseen auttaa kunkin kansallisuuden proletariaatin eikä kansojen ja kansakuntien itsemääräytymistä. Meidän on aina ja ehdottomasti pyrittävä kaikkien kansallisuuksien proletariaatin *mitä kiinteimpään* yhteenliittymään, ja vain erinäisissä, poikkeuksellisissa tapauksissa me voimme esittää ja tukea aktiivisesti vaatimuksia, joiden tarkoituksena on uuden luokkavaltion muodostaminen tai valtion täydellisen poliittisen yhtenäisyyden vaihtaminen höllempään federatiiviseen yhtenäisyyteen j.n.e.*.

Tällainen kansallisuuskysymyksen tulkinta ohjelmassamme on aiheuttanut jyrkän vastalauseen Puolan sosialistisen puolueen (PPS)⁹⁰ taholta. Artikkelissa: „Venä-

* Rk. tätä osaa. ss. 309—312. *Toim.*

jän sosialidemokratian suhde kansallisuuskysymykseen” („Przedświt”*, maaliskuu 1903) PPS kiivastelee tämän „ihmeellisen” tulkinna ja „salaperäisen” itsemääräämismme „epäselvyyden” vuoksi ja syyttää meitä sekä doktrinaarisyydestä että sellaisen „anarkistisen” mielipiteen omaamisesta, ettei muka „työläistä kiinnostu mikään muu kuin kapitalismin täydellinen hävittäminen, sillä näet kieli, kansallisuus, kulttuuri y.m.s. ovat vain porvarillisia haihatusksia” j.n.e. Tätä todistelua, joka ilmentää melkein päkikkia sosialistien keskuudessa niin tavallisia ja niin yleisiä väärinkäsityksiä kansallisuuskysymyksessä, sietää tarkastella mitä yksityiskohtaisimmin.

Miksi tulkintamme on niin „ihmeellinen”? miksi sen katsotaan poikkeavan „kirjaimellisesta” merkityksestä? Vaatiikohan kansakunnan itsemääräämisoikeuden tunnustaminen jokaisen kansakunnan kaikkien itsemääräämisvaatimusten *tukemista*? Eihän se, että tunnustetaan kaikkien kansalaisten *oikeus* muodostaa vapaita liittoja, lainkaan velvoita meitä, sosialidemokraatteja, *tukemaan* jokaisen uuden liiton muodostamista eikä lainkaan estä meitä esiintymästä ja agitoimasta jonkin uuden liiton muodostamisatteen epätarkoituksenmukaisuutta ja järjettömyyttä vastaan. Me tunnustamme jesuiitoillakin olevan *oikeuden* harjoittaa vapaata agitaatiota, mutta taistelemme silti (emme tietysti poliisin tavoin) jesuiittojen ja proletaarien liittoa vastaan. Siksipä, kun „Przedświt” sanoo: „jos tuo vaatimus vapaasta itsemääräämisestä on ymmärrettävä kirjaimellisesti (ja sen merkityksen me sille olemme tähän saakka antaneet), niin siinä tapauksessa se meitä tyydyttäisi”,—niin on täysin ilmeistä, että ohjelman kirjaimellisesta ajatuksesta poikkeaa nimenomaan PPS. Muodolliselta puolen sen johtopäätöksen epäloogillisuus on epäilemätöntä.

Emme kuitenkaan halua rajoittua tulkintamme muodolliseen tarkastukseen. Asetamme kysymyksen suoraan ja oleellisesti: onko sosialidemokratian ehdottomasti vaadittava kansallista riippumattomuutta aina vaiko vain määrätyissä oloissa ja nimenomaan minkälaisissa? PPS on aina ratkaissut tämän kysymyksen ehdottoman myöntävästi, jonka vuoksi meitä ei ollenkaan ihmetytä sen hempeys

* — „Aamunkoitto”. *Toim.*

venäläisiä sosialistivallankumouksellisia kohtaan, jotka vaativat federatiivista valtiojärjestystä kannattaen „kansallisen itsemääräämisoikeuden täydellistä ja ehdotonta tunnustamista” („Revoljutsionnaja Rossiija” № 18, artikkeli „Kansallinen orjuutus ja vallankumouksellinen sosialismi”). Valitettavasti tämä ei ole mitään muuta kuin eräs niistä porvaridemokraattisista fraaseista, jotka sadannen ja tuhannennen kerran osoittavat niin sanottujen sosialistivallankumouksellisten niin sanotun puolueen todellisen luonteen. PPS:n alttius näiden fraasien houkutukselle ja ihastuminen tähän meluun todistavat puolestaan sitä, miten heikkoa sen teoreettisessa tietoisuudessa ja sen poliittisessa toiminnassa on yhteys proletariaatin luokkataisteluun. Kansallisen itsemääräämisen vaatimus meidän on *alistettava* palvelemaan nimenomaan tämän taistelun etuja. Juuri tämä ehto erottaa kansallisuuskysymyksen asettelumme sen porvaridemokraattisesta asettelusta. Porvarillinen demokraatti (sekä sen kintereillä kulkeva nykyaikainen sosialistinen opportunisti) kuvittelee, että demokratia poistaa luokkataistelun, ja sen takia asettaa kaikki poliittiset vaatimuksensa abstraktisesti, summamutikassa, „ehdottomasti”, „koko kansan” etujen kannalta tahi vieläpä ikuisen absoluuttisen moraaliperiaatteen kannalta. Sosialidemokraatti paljastaa säälimättä nämä porvarilliset harhakuvitelmat kaikkialla ja aina, esiintyköötä ne abstraktisena idealistisena filosofiana tai kansallisen riippumattomuuden ehdottoman vaatimuksen asettamisena.

Jos pitää vielä todistaa, että marxilainen ei voi tunnustaa kansallisen riippumattomuuden vaatimusta muutoin kuin ehdollisesti ja nimenomaan ylempänä mainitulla ehdolla, niin me esitämme lainauksen kirjailijalta, joka on marxilaiselta näkökannalta *puolustanut* puolalaisten proletaarien asettamaa itsenäisen Puolan vaatimusta. Karl Kautsky kirjoitti vuonna 1896 artikkelissaan „Finis Poloniae?” *: „Heti kohta kun Puolan proletariaatti käy käsiksi Puolan kysymykseen, se ei voi olla esiintymättä Puolan riippumattomuuden puolesta eikä siis olla tervehtimättä jokaista askelta, joka jo nyt voidaan ottaa siihen suuntaan, kun kerran tällainen askel yleensä on sopusoinnussa taistelevan kansainvälisen proletariaatin luokkaetujen kanssa.

* — „Loppuko Puolalle?”. *Toim.*

Tämä varaus", jatkaa Kautsky, „on joka tapauksessa välttämättä tehtävä. *Kansallinen riippumattomuus ei ole niin erottamattomasti sidottu taistelevan proletariaatin luokkasetuihin, että siihen olisi pyrittävä ehdottomasti, kaikissa tilanteissa* *. Marx ja Engels kannattivat mitä päättävääsimmin Italian yhdistymistä ja vapauttamista, mutta se ei estänyt heitä esiintymästä vuonna 1859 Italian ja Napoleonin keskeistä liittoa vastaan” („Neue Zeit” XIV, 2, S. 520 **).

Huomaatte, että Kautsky kategorisesti torjuu kansakunnan riippumattomuuden *ehdottoman* vaatimuksen, vaatii kategorisesti asettamaan kysymyksen nimenomaan luokkajohdolle eikä vain historialliselle johdolle yleensä. Ja jos tarkastelemme, miten Marx ja Engels ovat asettaneet Puolan kysymyksen, niin huomaamme, että hekin ovat sen asettaneet nimenomaan siten aivan alusta lähtien. „Uusi Reinin Lehti”⁹¹ kiinnitti suurta huomiota Puolan kysymykseen ja vaati päättävästi paitsi Puolan riippumattomuutta myös Saksan sotaa Venäjää vastaan Puolan vapauden puolesta. Samaan aikaan Marx kuitenkin hyökkäsi Rugea vastaan, joka puhui Puolan vapaudesta Frankfurtin parlamentissa ratkaisten Puolan kysymyksen puhumalla pelkkiä porvarisdemokraattisia fraaseja „häpeällisestä epäoikeudenmukaisuudesta” tekemättä mitään historiallista analyysia. Marx ei kuulunut niihin vallankumouksen pedantteihin ja filistereihin, jotka pelkäävät eniten „polemiikkia” historian vallankumouksellisina hetkinä. Marx arvosteli purevan ivallisesti „humaanista” kansalainen Rugea ja osoitti, ottamalla esimerkiksi pohjois-Ranskan harjoittaman eteläosan sortamisen, ettei kaikkinaisen kansallisuussorto herätä aina demokratian ja proletariaatin näkökannalta katsoen laillista pyrkimystä itsenäisyyteen. Marx viittasi niihin erikoisiin sosiaalisiin oloihin, joiden ansiosta „Puolasta tuli Venäjän, Itävallan ja Preussin vallankumouksellinen osa... Yksinpä Puolan aatelistokin, joka osaksi seisoj vielä feodaalisella maaperällä, liittyi verrattoman uhratuvaisesti demokraattiseen agraarivallankumoukseen. Puola oli jo eurooppalaisen demokratian ahjo silloin, kun Saksa eleksi vielä mitä typerimmän perustuslaillisen ja korkealentoisen filosofisen ideologian aikaa... Niin kauan kuin me (saksalaiset)

* Kursivointi meidän.

** -- „Uusi Aika” XIV, 2, s. 520. Toim.

autamme Puolan sortamisessa, niin kauan kuin me pidämme osan Puolasta Saksaan kahlehdittuna — me itse jäämme Venäjän ja venäläisen politiikan kahleisiin voimatta edes kotimaassamme vapautua radikaalisesti patriarkaalisfeodaalisesta absolutismista. Demokraattisen Puolan luominen on demokraattisen Saksan muodostamisen ensimmäinen ehto”⁹².

Lainasimme nämä lausunnot näin yksityiskohtaisesti, sillä ne osoittavat havainnollisesti, minkälaisissa historiallisissa olosuhteissa kansainvälisessä sosialidemokratiassa muodostui se Puolan kysymyksen asettelu, joka pysyi voimassa melkein koko XIX vuosisadan toisen puoliskon. Olosuhteissa tapahtuneiden myöhempien muutosten jättäminen huomion ulkopuolelle ja marxilaisuuden vanhojen ratkaisujen puolustaminen merkitsee sitä, että ollaan uskollisia opin kirjaimelle eikä sen hengelle, ja sitä, että toistetaan ulkomuistista entisiä johtopäätöksiä, osaamatta käyttää marxilaisia tutkimusmenetelmiä uuden poliittisen tilanteen analysoimiseksi. Silloin ja nykyään — viimeisten porvarillisten vallankumousliikkeiden kausi ja hurjan taantumuksen, kaikkien voimien äärimmäisen jännittämisen kausi proletarisen vallankumouksen aattona — eroavat toisistaan mitä selvimmin. *Silloin* oli vallankumouksellinen nimenomaan koko Puola, ei vain talonpoikaisto, vaan myös aateliston joukot. Kansallisen vapaustaistelun perinteet olivat niin voimakkaita ja syvällisiä, että Puolan parhaat pojat riensivät kotimaassa kärsityn tappion jälkeen tukemaan vallankumouksellisia luokkia kaikkialla; Dombrowskin ja Wrublewskin⁹³ muisto liittyy välittömästi XIX vuosisadan mahtavaan proletariaatin liikkeeseen, Pariisin työväestön viimeiseen — ja toivokaamme viimeiseen epäonnistuneeseen — kapinaan. *Silloin* demokratian täydellinen voitto Euroopassa oli todellakin mahdotonta ilman Puolan ennallistamista. *Silloin* Puola oli todella sivilisaation tukikohtana tsarismia vastaan, demokratian etujoukkona. *Nykyään* Puolan hallitsevat luokat, Saksassa ja Itävallassa oleva szhlachta, Venäjällä olevat teollisuus- ja finanssipöytä esiintyvät Puolaa sortavien maiden hallitsevien luokkien kannattajina, kun taas rinnan Puolan proletariaatin kanssa, joka on omaksunut entisen vallankumouksellisen Puolan suuret perinteet, taistelee vapautensa puolesta Saksan ja Venäjän proletariaatti. *Nykyään* marxilaisuuden edistyk-

sellisimmät edustajat naapurimaassa, seuraten tarkkaavaisesti Euroopan poliittista kehitystä ja suhtautuen puolalaisien sankarilliseen taisteluun täydellä myötätunnolla, myöntävät siitä huolimatta suoraan: „Pietarista on nykyään tullut paljon tärkeämpi vallankumouksen keskus kuin on Varsova, Venäjän vallankumouksellisella liikkeellä on jo suurempi kansainvälinen merkitys kuin Puolan vallankumouksellisella liikkeellä”. Näin sanoi Kautsky jo vuonna 1896, puoltaessaan mahdolliseksi vaatia Puolan ennallistamista Puolan sosialidemokraattien ohjelmassa. Ja vuonna 1902 Mehring, tutkiessaan Puolan kysymyksen kehitystä vuodesta 1848 nykypäiviin, tuli seuraavaan johtopäätökseen: „Jos Puolan proletariaatti haluaisi kirjoittaa lippuunsa puolalaisen luokkavaltion ennallistamisen, josta itse hallitsevat luokat eivät halua kuullakaan, niin se esittäisi historiallisen pilanäytelmän: omistajaluokille moisia kummalluuksia sattuu (kuten esimerkiksi Puolan aatelistolle vuonna 1791), mutta työväenluokan ei pidä alentua sellaiseen. Jos taas tämä taantumuksellinen utopia vedetään päivänvaloon sitä varten, että saataisiin proletarisen agitaation puolelle ne sivistyneistön ja pikkuporvariston kerrokset, joiden keskuudessa kansallinen agitaatio kohtaa vielä tiettyä vastakaikua, niin silloin tämä utopia ansaitsee kaksinkertaisesti tulla tuomituksi sen halpamaisen opportunistin ilmauksena, joka mitättömien ja halpahintaisten hetken menestysten vuoksi uhraa työväenluokan pohjimmaisat edut.

Nämä edut kategorisesti velvoittavat puolalaisia työläisiä kaikissa kolmessa valtiossa, jotka ovat Puolan jakaneet, taistelemaan yhdessä rintaa rinnan omien luokkatoveriensä kanssa ilman mitään taka-ajatuksia. Ne ajat ovat menneet, jolloin porvarillinen vallankumous saattoi luoda vapaan Puolan; nykyään Puolan uudestisyntyminen on mahdollista vain sosiaalisen vallankumouksen kautta, kun nykyinen proletariaatti katkaisee kahleensa”⁹⁴.

Hyväksymme täydellisesti tämän Mehringin johtopäätöksen. Huomautamme vain, että tämä johtopäätös jää moitteettoman oikeaksi siinäkin tapauksessa, kun emme mene todistelussa niin pitkälle kuin Mehring. Epäilemättä Puolan kysymyksen nykyinen asema eroaa perusteellisesti siitä, mitä oli 50 vuotta sitten. Mutta tätä nykyistä asemaa ei saa pitää ikuisena. Epäilemättä luokkien antagonismi on siirtänyt kansalliset kysymykset kauas taka-alalle, mutta

antautumatta doktrinäärisyyteen joutumisen vaaraan ei voida kategorisesti väittää, että poliittisen draaman ja tämän tai tuon kansallisen kysymyksen ilmaantuminen etunäyttämölle on mahdotonta. Epäilemättä Puolan ennallistaminen ennen kapitalismin kukistumista on perin epätodennäköistä, mutta ei voida sanoa, että se olisi kokonaan mahdotonta, ja että Puolan porvaristo ei voisi tietyissä kombinaatioissa asettua riippumattomuuden puolelle j.n.e. Ja Venäjän sosialidemokratia ei ollenkaan sido käsiään. Tunnustaessaan ohjelmassaan kansakuntien itsemääräämisoikeuden se ottaa huomioon *kaikki* mahdolliset, jopa kaikki yleensä *ajateltavissa olevat* kombinaatiot. Tämä ohjelma ei ollenkaan tee mahdottomaksi sitä, että Puolan proletariaatti asettaa tunnukseensa vapaan ja itsenäisen Puolan tasavallan, vaikka sen toteuttaminen ennen sosialismia on varsin vähän todennäköistä. Tämä ohjelma vaatii vain, ettei todella sosialistinen puolue turmelisi proletaarista tietoisuutta, hämäisi luokkataistelua, viettelisi työväenluokkaa porvarisdemokraattisilla fraaseilla, rikkoisi proletariaatin nykyisen poliittisen taistelun yhtenäisyyttä. Nimenomaan tässä ehdossa, jolla me vain tunnustammekin itsemääräämisen, on koko asian ydin. Suotta PPS yrittää esittää asian siten, että se muka eroaa saksalaisista ja venäläisistä sosialidemokraateista siinä, etteivät nämä tunnusta itsemääräämisoikeutta, oikeutta pyrkiä vapaaseen riippumattomaan tasavaltaan. Ei se, vaan luokkanäkökannan unohtaminen, sen sumentaminen chauvinismilla, kyseisen poliittisen taistelun yhtenäisyyden rikkominen — juuri tuo estää meitä näkemästä PPS:ää oikeaksi sosialidemokraattiseksi työväenpuolueeksi. Tässä esimerkki siitä, millaista on PPS:n tavanomainen kysymyksen asettelu: „...me voimme vain heikentää tsarismia irrottamalla Puolan, mutta sen kukistaminen kuuluu venäläisille tovereille”. Tai vielä: „...itsevaltiuden kukistamisen jälkeen me ilman muuta määräisimme oman kohtalomme siten, että eroaisimme Venäjästä”. Katsokaa, minkälaisiin hirviömäisiin johtopäätöksiin vie tämä hirviömäinen logiikka jo yksin Puolan ennallistamista koskevan ohjelmallisen vaatimuksen kannalta katsoen. *Koska* demokraattisen kehityksen eräänä mahdollisena seurauksena (jollaisten toteuttamisesta porvariston herruuden oloissa ei kuitenkaan ole mitään ehdotonta varmuutta) on Puolan ennallistaminen, niin *siksi* Puolan

proletariaatin ei pidä taistella yhdessä Venäjän proletariaatin kanssa tsarismiin kukistamiseksi, vaan „ainoastaan” sen heikentämiseksi Puolan irrottamisen kautta. *Koska* Venäjän tsarismi liittoutuu yhä kiinteämmin Saksan, Itävallan j.n.e. porvariston ja hallitusten kanssa, niin *siksi* Puolan proletariaatin on höllennettävä liittoutumistaan Venäjän, Saksan y.m. proletariaatin kanssa, jonka rinnalla se nyt taistelee *yhtä ja samaa* sortoa vastaan. Tämä ei merkitse mitään muuta, kuin proletariaatin elintärkeiden etujen uhraamista sille, että kansallinen riippumattomuus ymmärretään porvaridemokraattisesti. Venäjän hajoaminen, johon PPS aikoo pyrkiä *erotukseksi* meidän päämäärästämme, jona on itsevaltiuden kukistaminen, on sisällyksetön fraasi ja pysyykin sellaisena niin kauan, kun taloudellinen kehitys tulee yhä lujemmin yhdistämään yhden poliittisen kokonaisuuden eri osia, niin kauan kun kaikkien maiden porvaristo tulee yhä yksimielisemmin yhtymään yhteistä vihollistaan, proletariaattia, vastaan ja yhteisen liittolaisensa, tsaarin, puolesta. Sitä vastoin tämän itsevaltiuden sorron alla kärsivän *proletariaatin voimien hajoaminen* on murehdittava tosiasia, suoranainen tulos PPS:n virheestä, suoranainen tulos sille ominaisesta porvaridemokraattisten formuloiden ihailemisesta. Ollakseen näkemättä tätä proletariaatin hajoamista PPS:n täytyy alentua chauvinismiin ja esittää esim. Venäjän sosialidemokraattien mielipiteet seuraavasti: „meidän (puolalaisten) on odotettava yhteiskunnallista vallankumousta ja siihen saakka siedettävä kärsivällisesti kansallisuussortoa”. Tuo on suoranainen valhe. Mitään sen tapaista Venäjän sosialidemokraatit eivät ole koskaan neuvoneet, vaan päinvastoin, he taistelevat itse ja kehottavat koko Venäjän proletariaattia taistelemaan kaikkea kansallisuussortoa vastaan Venäjällä, *omassa* ohjelmassaan he eivät ehdota yksistään kielien, kansallisuuden j.n.e. täydellistä tasa-arvoisuutta, vaan tunnustavat myös kunkin kansakunnan oikeuden määrätä itse omasta kohtalostaan. Kun me, tunnustaessamme tämän oikeuden, *alistamme* kansallisen riippumattomuuden vaatimukseen kohdistuvan kannatuksemme palvelemaan proletariaatin taistelun intressejä, niin vain chauvinisti voi selittää asenteemme olevan venäläisen epäluottamusta muukalaista kohtaan, sillä itse asiassa tämä asenne on ehdottomasti johtuva tietoisin

proletariaatin epäluottamuksesta porvaristoa kohtaan. PPS on sitä mieltä, että kansallisuuskysymyksen *selittää tyhjentävästi* vastakkainasettelu: „me” (puolalaiset) ja „he” (saksalaiset, venäläiset y.m.). Sosialidemokraatti sitä vastoin asettaa etualalle vastakkainasettelun: „me” — proletaarit ja „he” — porvaristo. „Me” proletaarit olemme nähneet kymmeniä kertoja, miten porvaristo *kavaltaa* vapauden, isänmaan, kielen ja kansakunnan edut, kun sen eteen nousee vallankumouksellinen proletariaatti. Me näimme, miten Ranskan porvaristo Ranskan kansakunnan kovimman sorron ja alennustilan hetkellä myi itsensä preussilaisille, miten kansallisen puolustuksen hallitus muuttui kansankavaltamisen hallitukseksi, miten sorretun kansakunnan porvaristo kutsui avukseen sortavan kansakunnan sotilaita nujertaakseen maanmiehensä — proletaarit —, jotka olivat rohjenneet tavoitella valtaa. Ja juuri tämän takia, chauvinistisista ja opportunistisista edesottamuksista lainkaan hämmentymättä, me sanomme aina puolalaiselle työläiselle: vain mitä täydellisin ja läheisin liitto Venäjän proletariaatin kanssa pystyy tyydyttämään tämän nykyisen itsevaltiudenvastaisen poliittisen taistelun vaatimuksia, vain tällainen liitto takaa täydellisen poliittisen ja taloudellisen vapautuksen.

Se, mitä olemme sanoneet Puolan kysymyksestä, pitää täydellisesti paikkansa myös minkä tahansa muun kansallisuuskysymyksen osalta. Kirottu itsevaltiuden historia on jättänyt meille perinnöksi tämän itsevaltiuden sortamien eri kansallisuuksien työväenluokkien tavattoman *vieraantuneisuuden*. Tällainen vieraantuneisuus on pahimmista pahinta, mitä suurimpana haittana taistelussa itsevaltiutta vastaan eikä meidän pidä laillistaa tuota pahaa, siunata tuota pahaa millään puolue-eristymis- tai puolue-„federaatio-periaatteilla”. Yksinkertaisempaa ja helpompaa on tietysti pienemmän vastuksen linjaa kulkeminen ja se, että kukin asettuu omaan nurkkaansa pitäen sääntönä: „siitä pysyn sivussa”, kuten Bundkin nyt haluaa asettua. Mitä paremmin me tajuaamme yhtenäisyyden välttämättömäksi, mitä lujemmin me vakuutemme siitä, että ilman täydellistä yhtenäisyyttä yleinen rynnistys itsevaltiutta vastaan on mahdotonta, mitä jyrkemmin käy ilmi, että poliittisen järjestelmämme oloissa taistelun sentralisoitu järjestäminen on välttämätöntä — sitä vähemmän me olemme taipuvaisia

tyytymään kysymyksen „yksinkertaiseen”, mutta näennäiseen ja olemukseltaan peräti valheelliseen ratkaisuun. Ellei tajuta vieraantuneisuuden vahingollisuutta, ellei haluta tehdä hinnalla millä hyvänsä ja jyrkästi loppua tästä vieraantuneisuudesta proletaarisen puolueen leirissä — niin silloin ei tarvita „federaatiotakaan” viikunanlehdeksi, silloin ei pidä ryhtyäkään ratkaisemaan kysymystä, jota toinen „osapuoli” ei oikeastaan halua ratkaistakaan, silloin on parasta antaa elämän kokemuksen ja todellisen liikkeen opetusten vakuuttaa, että sentralismi on välttämätöntä, jotta kunkin itsevaltiuden kuristaman kansallisuuden proletariiden taistelu tätä itsevaltiutta ja kansainvälistä, yhä tiiviimmäksi yhtyvää porvaristoa vastaan olisi menestyksellistä.

„Iskra” № 44,
heinäkuun 15 pnä 1903

Julkaistaan „Iskra” lehden
tekstin mukaan
